

יצחק ורבקה בגרר - חידה של מקום וזמן...???

Solving the Riddle of Gerar

בראשית כה:ט-כו:לה

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֵי יִצְחָק בֶּן־אֲבִרְהָם הַזֶּה יִצְחָק: וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּקְחָתוֹ אֶת־רַבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֹן אָרֶם אַחֻזַּת לָבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לָהּ לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הָיָה וַיַּעֲתֵר לוֹ ה' וַתַּהַר רַבְקָה אִשְׁתּוֹ: וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְפָּה וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לִמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־ה': וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גַיִם גּוֹיִם בְּבִטְנָךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלְּאִם יֵאֱמָר וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר: וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ: וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כֹלֹ כַּאֲדָרֶת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עִשׂוֹ: וְאַחֲרָיו־כֵּן יָצָא אָחִיו וַיְדוּ אַחֻזַּת בַּעֲקָב עִשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן־שְׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם: וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עִשׂוֹ אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהֶלִים: וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת־עִשׂוֹ כִּי־צִיד בָּפִיו וְרַבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב: וַיֹּזֵד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עִשׂוֹ מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף: וַיֹּאמֶר עִשׂוֹ אֶל־יַעֲקֹב הֲלִעֲשֵׂנִי נָא מִן־הָאֲדָם הָאֲדָם הִזֶּה כִּי עֵיף אֲנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אָדָם: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכִרָה כִּי־אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי: וַיֹּאמֶר עִשׂוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלִמָּה־זֶה לִי בְכֹרָה: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְׁבָּעָה לִּי כִּי־אֶת־לֹא וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרְתוֹ לִיַּעֲקֹב: וַיַּעֲקֹב נָתַן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וּנְזִיד עַד־שָׁמַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתַּה וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עִשׂוֹ אֶת־הַבְּכֹרָה: וַיְהִי רָעַב בָּאָרֶץ מְלֶבֶד הָרָעַב הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אֲבִרְהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גִּרְדָּה: וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֶל־תֵּרֶד מִצְרַיִמָּה שָׁכֵן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֲלֶיךָ: גֹּדֵר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיָ עִמָּךְ וְאֲבָרְכְךָ כִּי־לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרֶצֶת הָאֵל וְהַקְּמֹתִי אֶת־הַשְּׁבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבִרְהָם אָבִיךָ: וְהִרְפִּיתִי אֶת־זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזֶרְעֶךָ אֶת־כָּל־הָאֲרֶצֶת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ: יַעֲקֹב אֲשֶׁר־שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֵרָתִי מִצּוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתַי: וַיָּשָׁב יִצְחָק בְּגֵרָר: וַיִּשְׁאַלּוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחֻזַּת הוּא כִּי יָדָא לְאֹמֶר אִשְׁתִּי כִּי־יִהְיֶה־לִּי אִשְׁתִּי הַמָּקוֹם עַל־רַבְקָה כִּי־טוֹבַת מְרָאָה הוּא: וַיְהִי כִּי אֶרְכֹּז־לוֹ שֵׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֹף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים בְּעַד־הַחֲלוֹן וַיֵּרָא וְהִנֵּה יִצְחָק מִצְחִק אֶת־רַבְקָה אִשְׁתּוֹ: וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לִי־צִחָק וַיֹּאמֶר אֵךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הוּא וְאַיִךְ אֲמַרְתָּ אַחֻזַּת הוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אֲמַרְתִּי כִּי־אֲמוֹת עָלֶיהָ: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ

פִּמְעַט שָׁכַב אֶחָד הָעַם אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִבְאִתָּה עָלֵינוּ אֲשֶׁם: וַיֵּצֵא אַבְיִמֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעַם לֵאמֹר הִנֵּגַע בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת: וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בִּשְׁנָה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה': וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי־גָדַל מְאֹד: וַיְהִי־לוֹ מְקַנְה־צֹאן וּמְקַנְה בָּקָר וַעֲבֹדָה רַבָּה וַיִּקְנֹאוּ אוֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים: וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אָבִיו בְּיָמֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עָפָר: וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי־עָצַמְתָּ־מִמָּנוּ מְאֹד: וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיְחַן בְּנַחֲל־גֶרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם: וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפְּרוּ אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיָמֵי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אָבִיו: וַיַּחְפְּרוּ עֲבָדֵי־יִצְחָק בְּנַחֲל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים: וַיִּרְיְבוּ רֹעֵי גֶרָר עִם־רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ: וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת וַיִּרְיְבוּ גַם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שְׁטִנָּה: וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רַחֲבֹת וַיֹּאמֶר כִּי־עָתִידָה הָרְחִיב ה' לָנוּ וּפְרִינוּ בָּאָרֶץ: וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע: וַיִּרְא אֱלֹהֵי ה' בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ אֶל־תִּירָא כִּי־אֲתָתְךָ אֲנֹכִי וּבִרְכָתֶיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת־זֶרְעֶךָ בְּעַבְדוֹר אַבְרָהָם עֲבָדֵי: וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' וַיֵּט־שָׁם אֱהֱלֹו וַיְכַרוּ־שָׁם עֲבָדֵי־יִצְחָק בְּאֵר: וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגֶּרָר וַאֲחִזַּת מִרְעָהוּ וּפִיכָל שֶׁר־עָבָאֻ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִצְחָק מְדוּעַ בָּאתָם אֵלָי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִשְׁלַחוּנִי מֵאֲתָכֶם: וַיֹּאמְרוּ רָאוּ רָאִינוּ כִּי־הָיָה ה' עִמָּךְ וְנֹאמַר תְּהִי נָא אֱלֹהֵי בְּנוֹתֵינוּ בִּינֵינוּ וּבִינְךָ וְנִכְרַתָּה בְּרִית עִמָּךְ: אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נִגְעֵנוּךְ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמָּךְ רָק־טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם אֲתָה עֲתָה בְּרוּךְ ה': וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתָּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיִּשְׁלַחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאֲתוֹ בְּשָׁלוֹם: וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי יִצְחָק וַיִּגְדּוּ לוֹ עַל־אֲדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפְרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִצְאָנוּ מַיִם: וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שָׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיְהִי עָשׂוּ בֶן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחֲתָנִי וְאֶת־בְּשֵׁמֹת בַּת־אֵילָן הַחֲתָנִי: וַתְּהִיֵּן מִדַּת רִוַּח לִיִּצְחָק וּלְרַבִּקָּה:

- Why didn't עשו, who was so devoted to his father, help him in his fight against the פלשתים?
- How were יצחק and רבקה able to pass themselves off as brother and sister – with two sons in tow?
- What happened during the 20 years that יצחק ורבקה were married but childless?

פתרון החידה: החל מפרשת חיי שרה

The solution starts at the end of Parashat Hayyey Sarah

ואלה ימי שני-חיי אברהם אשר-חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים: ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ואסף אל-עמיו: ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו אל-מערת המכפלה אל-שדה עפרן בן-צחור החתי אשר על-פני ממרא: השדה אשר-קנה אברהם מאת בני-חת שמה קבר אברהם ושרה אשתו: ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את-יצחק בנו וישב יצחק עס-באר לחי ראי: ואלה תולדות ישמעאל בן-אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם: ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלושים שנה ושבע שנים ויגוע וימת ואסף אל-עמיו: וישכנו מחוילה עד-שור אשר על-פני מצרים באכה אשורה על-פני כל-אחיו נפל:

Now, to the solution...

ואלה תולדות יצחק בן-אברהם אברהם הוליד את-יצחק: ויהי יצחק בן-ארבעים שנה פקחתו את-רבקה בת-בטואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה: ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל-אבימלך מלך-פלשתים גררה: וירא אליו ה' ואמר אל-תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך: גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כילך ולזרעך אתן את-כל-הארצות האל והקמתי את-השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך: והרביתי את-זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את-כל-הארצות האל והתברכו בזרעך כל-גוי הארץ: עקב אשר-שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתי: וישב יצחק בגרר: וישאלו אנשי המקום לאשתו ואמר אחתי היא כי ירא לאמר אשתי פן-יהרגני אנשי המקום על-דבקה כי-טובת מראה הוא: ויהי כי ארכו לו שש הימים וישקף אבימלך מלך-פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את-רבקה אשתו: ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך היא ואיך אמרת אחתי היא ואמר אליו יצחק כי אמרתי פן-אמות עליה: ואמר אבימלך מה-זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את-אשתך והבאת עלינו אשם: ויצו אבימלך את-כל-העם לאמר הנגע באיש היה ובאשתו מות יומת: ויזרע יצחק בארץ והוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכוהו ה': ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד-כירגל מאד: ויהי-לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה וקנאו אתו פלשתים: וכל-הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר: ואמר אבימלך אל-יצחק לך מעמנו כי-עצמת-ממנו מאד: וילך משם יצחק ויחזן בנחל-גרר וישב שם: וישב יצחק ויחפרו את-בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות בשמת אשר-קרא להן אביו: ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים: וירבו רעי גרר עסדעי יצחק לאמר לנו המים וקרא שם-הבאר עשק כי-התעשקו עמו: ויחפרו באר אחרת וירבו גס-עליה וקרא שמה שטנה: ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא-רבו עליה ויקרא שמה רחובות ואמר כי-עתה הרחוב ה' לנו ופרינו בארץ: ועל משם באר שבע: וירא אליו ה' בלילה ההוא ואמר אנכי אלהי אברהם אביך אל-תירא כי-אתך אנכי ויברכתני והרביתי את-זרעך בעבור אברהם עבדי: ויבן שם מזבח וקרא בשם ה' ויט-שם אהלו ויכרושם עבדי-יצחק באר: ואבימלך הלך אליו מגרר ואחות מרעהו ופיקל שר-צבאו: ואמר אלהים יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם: ואמר ראו ראינו כי-היה ה' עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך: אס-תעשה עמנו רעה פאשר לא נגענך וכאשר עשינו עמך רק-טוב וגשלחך בשלום אתה עתה ברוך ה': ועש להם משתה ואכלו וישכמו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום: ויהיו ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על-אדות הבאר אשר חפרו ואמר לו מצאנו מים: ויקרא אתה שבעה על-כן שם-העיר באר שבע עד היום הזה:

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו: ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אס-פן למה זה אנכי ותלך לדרש את-ה': ואמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר: וימלאו ימיה ללדת והנה תומם בבטנה: ויצא הראשון אדמוני כלו באדורת שער ויקראו שמו עשו: ואחרי-כן יצא אחיו וידו אוחות בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן-ששים שנה בלדת אתם: ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים: ויאהב יצחק את-עשו כי-ציד בפיו ורבקה אהבת את-יעקב: ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן-השדה והוא עף: ואמר עשו אל-יעקב הלעיטני נא מן-האדם האדם הזה כי עף אנכי על-פן קרא-שמו אדום: ואמר יעקב מכרה כיום את-בכרתי לך: ואמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה: ואמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את-בכרתו ליעקב: ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את-הבכרה: ויהי עשו בן-ארבעים שנה ויקח אשה את-יהודית בת-בארי החתי ואת-בשמת בת-אילן החתי: ותהיו מרת רוח ליצחק ולרבקה: